

Bothmer Jenő medvéje

Egy Krúdy-vizitkártya teljes rajzolatához

A Krúdy életműsorozat legújabb kötete, A XIX. század vizitkártyái sok olyan régi történetet mesél, amelynekhez hasonlóan én is hallottam a családban. Például: Jókai az Aranyember (Tímár Mihály) alakját Szalacsy Lajosról mintázta (vagy mintázhatta volna), aki „tekintélyes gabonakereskedő”, sok uszálya volt a Dunán, és azokon a Bánáttól, s Bácskából a legjobb minőségű gabonát szállította fel a Dunán, ha nem is Komáromba, hanem még tovább, Győrbe. A gabonakereskedésből befolyt haszonból több birtokot is szerzett.

Ezek közül egy, a Győr megyei bönyrétalapi, 1862-ben Bothmer-birtok lett, ugyanis Bothmer Gusztáv (Jenő apja) feleségül vette Szalacsy József leányát, Etelkát. Etelka pedig testvére volt az én dédanyámnak, Szalacsy Teréziának (1835—1914). Bothmerék gyermekei Olga és Jenő. Olga férje katymári Latinovits Károly akkor bácskai földbirtokos. (Talán rokona lehetett neki korán meghalt nagy szinészünk, Latinovits Zoltán.)

Latinovitsné Bothmer Olga Bothmer Jenő halála után eladta a bonyi birtokot és két gyermekével, Mercédeszsel és Arisztiddal Bécsbe költözött. Leánya, Mercédesz ott kétszer is férjhez ment, öccse, Arisztid pedig kivándorolt Amerikába.

Báró Bothmer Jenő (1869—1919) m. kir. honvédszázados, korának híres vívómestere, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia vívótanára, több bel- és külföldi vívóverseny győztese. Apja báró Bothmer Gusztáv, egy Németországból hazánkba átszármazott katonatiszti család fia; édesanyja érszalacsi Szalacsy Etelka, Szalacsy József Győr megyei földbirtokos leánya. A birtok Bonyi községben volt. Jenő nővérével, Olgával együtt itt nevelkedett. A családi tradíciókhoz hűven a katonatiszti pályára lépett, az érdekes csak az, hogy nem a császári és királyi közös hadsereg felé orientálódott, amelyben őseinek nyelve, a német volt a vezényleti nyelv, hanem annyira magyarnak érezte magát, hogy a magyar kir. honvédség tisztje lett. Már fiatal korában kitűnt rendkívüli testi erejével. Kiváló vívó és biztoskezü céllövő volt.

Első felesége Hüffel Mici bécsi színésznő volt, de ez a házasság rövid ideig tartott. Második felesége Bogáthy Flóra, egy Szabolcs megyei földbirtokos leánya. Ebben az időben a nyíregyházi huszárezrednél szolgált, s az itteni élményeiről Krúdy Gyula is említést tesz a nyírségi vadászatokról szóló írásaiban. Medvéjét is megemlíti, de arról nem szól, hogy azt kiskorában fogta a Kárpátok rengetegeiben, felnevelte a bocsot hatalmas medvévé, amely a családban maradt fényképen is látható, amint Jenő mellett áll két hátsó lábán és sokkal magasabb a gazdájánál, aki pedig közel kétnégyes ember volt. A medvével időnként birkózott is, amint Krúdy a „Régi pesti históriák”-ban írja. Végül Pestre visszahelyeztetvén Bothmer Jenő, medvéjét magával hozta és magánál tartotta. Mikor a Ludovika Akadémia vívótanára volt, a medve akkor is szállásán kapott elhelyezést, és távollétében a huszárra gondozta. Egy esetben elmenvén szállásáról, a medvét a huszárral egy szobában hagyta, bár a huszár kérte, hogy ne tegye ezt. Erre Bothmer Jenő azt válaszolta: „Egy magyar huszárnak egy medvétől sem szabad félni.” Hazatérkezvén, nem kis derűtségére azt látta, hogy a medve a huszár ágyában alszik, a huszár pedig a szekrény tetején kucorog. Több esetben láncon sétáltatta a medvét a városban. Végül Budapest főkapitánya felkérte, hogy adja át az állatkertnek. Ez meg is történt. Az átadás időpontját — az éjszakai órákra — pontosan meghatározták, s az útvonalon felállított rendőrfőőrök vigyáztak a lakosság biztonságára, amerre Bothmer vitte a medvét a Ludovikától az állatkertig.

Hogy milyen abszolút biztoskezü céllövő volt, az egyebek mellett abban mutatkozott meg, hogy egy alkalommal második felesége, Bogáthy Flóra még menyasszony korában egy egészen rövid szárú violát tartott a szájában, s ezt Jenő pisztolyával kilötte a lány szájából, anélkül, hogy sérülést okozott volna.

Lovas bravúrajairól is sok szó esett; ezek közt voltak nem helyesíthetők is. Például a bonyi birtokon az egyik lóra felülve, lábizmai megszorításával (bár nem szándékosan), eltörte szegény állat bordáit. Ugyanitt több alkalommal is, huszárlóvat hasa alá nyúlva két karjával felemelte a levegőbe és távolabb letette a földre. A budapesti Bodó Kávéházban egyszer jó kedvében, poharát kocintásra emelve, a szomszéd asztalnál ülő, szomorú ábrázatú vendég felé fordult. Az rossz hangulatban lévén, csak legyintett egyet; Bothmer felállt az asztalától, az illetőhöz lépett, megfogta fejét, erővel kinyitotta annak száját és beléöntött egy pohár italt. Ugyancsak valamelyik pesti kávéházban történt a Krúdy által részletesen elbeszélte eset, amikor két vagy három pakli francia kártyát egy húzással kettészakított. Máskor meg, ugyancsak a kávéházban, egyetlen ökölcsapással a márványasztalról egy darabot letört, arra ráírta nevét, majd a főpincérral átküldte egy másik asztalnál ülő vendéghez, akit valamely okból provokálni akart. Flóra menyasszony korában összegyűjtötte azokat az újságokkat, és más megemlékezéseket, amelyek Bothmer Jenő vívóversenyeken elért eredményeit, győzelmeit ismertették.

Unokatestvéreit, a kilenc Siraky testvért nagyon szerette. Nagyanyám, Siraky Margit leányát, Vallaszky Saroltát (sz. 1886) gyermekkorában a „maga módján” ápolta az akkor sok esetben halálos kimenetelű diftéria betegsége idején, a kritikus időben egész éjszakán az ágya mellett ült és egy nagy esernyő ütemes kinyitásával és becsukásával levegőt hajtott a léghiányban szenvedő gyermek szájához. A beteg meggyógyult.

Harmadik feleségével, Psybill Augustával 1912 körül kötött házasságot. Két szép lányuk volt: Renáta (sz. 1914) és Leona (sz. 1916). Ők ma külföldön élnek. Renáta Triesztbe ment férjhez. Leonát pedig egy pesti orvos, dr. Kikindai László vette el, és vele távozott külföldre. Bothmer Jenő első két házasságából gyermek nem származott. Az első világháború vége felé beteg lett, hazavonult bonyi birtokára és ott halt meg 1919-ben. Élt 50 évet.

Bothmer Jenő az Osztrák—Magyar Monarchia és a milleniumi Magyarország egyik jellegzetes alakja volt.

Dr. Vallaszky Dezső